

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

8

ČASOPIS ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKÉHO V PRAZE

ROČNÍK XXVII

ZÁŘÍ 1947

KV

DRAMATICKÁ DÍLA Al. Jirásků, Al. a Vil. Mrštíků, V. Štecha, Gabr. Preissově
a všech ostatních významných českých dramatiků

dodá obratem **Divadelní nakladatelství a knihkupectví**
Praha II, Karlovo nám. 30. Telefon 280-07, 749-63

Otakar Růžička

J E V I Š T Ě

za nejlevnější ceny

horizonty, stojkové dekorace

nové zařídí,

staré obnoví

i celé výpravy se zárukou dodá býv. divadelní mistr
a šéf výpravy pražských divadel

Jos. POKORNÝ

PRAHA II, TROJANOVA UL. 12 - TELEFON 440-83

Jediná firma toho druhu v Čechách!

KROJE A KOSTYMY, JAKÉ MAJÍ BÝT A NEJSOU DRAŽŠÍ!

L. Letenský - Praha II - Poříč 8 - Telefon 233-64

Divadelní a filmová ličidla
přípravky k líčení

MO-KU

Marie Mottlová, PRAHA XVI, SMÍCHOV,
VLTAVSKÁ 12. - TEL. 459-07

Divadelní dekoraci a stojky dodá

JOSEF MIKOVEC, divadelní odborník
PRAHA XIX, SEDLEC 72

RAZÍTKA

pro ochotnické spolky

se znakem Ú. M. D. O. Č.

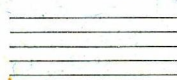
Vám zhotoví firma:

KUBIAS

PRAHA II, SPÁLENÁ ULICE 30

Telefon čís. 251-15, 315-71

POZOR! OCHOTNÍCI – ŽIVNOSTNÍCI!

*Inserujte v „Českém lidovém divadle“,
jest to výhodné a podpoříte i svůj časopis!*

Informace: Insertní oddělení ČLD, Praha II, Spálená 11, telefon 352-91.

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

ČASOPIS ÚSTŘEDNÍ MATICE DIV. OCHOTNICTVA ČESKÉHO V PRAZE

ROČNÍK XXVII. ČÍSLO 8

V PRAZE DNE 15. ZÁŘÍ 1947

Jubileum našeho tisku

Od prvních dnů, kdy ustavena byla Ústřední Matice divadelních ochotníků českoslovanských, bylo její snahou vejíti v stálý a bezprostřední styk se všemi ochotnickými sdruženími, spolky a kroužky. Tehdejší vedoucí muži dobře a správně chápali a poznávali, že je to možno jedině prostřednictvím tisku, prostřednictvím vlastního časopisu, jehož zprávy a pokyny, sloupce a rubriky, odborné články a studie proudily by jako čerstvá krev z ústředního srdce do všech údů rozvětvené organizace četné obce ochotnické.

Výsledek těchto úvah a plánů viěil se v čin 22. února 1896, kdy na výroční valné hromadě Matice bylo jednomyslně schváleno vydávání odborného ochotnického listu. Po tomto formálním schválení přikročeno hned k vlastní práci přípravné, kterou řídil tehdejší starosta Matice Jan Ladecký s tajemníkem Karlem Englerem a ostatními členy výboru.

První výborová schůze 28. února 1896 pojednala obšírně o novém časopise, jemuž dáno jméno »Thalie« a zároveň zvolen jeho redaktor, jímž se stal Valentin Trousil, kterému uloženo, aby redigoval list »ve srozumění s výborem Matice«. Pokladníkem listu zvolen byl Frant. Neureutter a tisk listu odevzdán firmě Grund a Svatoň na Král. Vinohradech, protože podala nejlevnější ofertu. Výbor si přál, aby první číslo vyšlo pokud možná brzy, již počátkem března. To se sice nestalo, ale objevilo se 24. března 1896 s titulem:

THALIE

Orgán Ústřední Matice divadelních ochotníků českoslovanských

Vychází 1. a 3. středu v měsíci. Předplácí se celoročně 2 zl., půlletně 1 zl. 10 kr., čtvrtletně 60 kr. i s poštovní zásilkou. Redakce a administrace nalézá se v Praze v Tábořské ulici č. 1831-II. Předplatné a poplatky insertní přijímá pan Fr. Neureutter v Praze Jungmannovo nám. 20., kdež všechny tyto obnosy jsou splatné.

Číslo 1.

V Praze 24. března 1896

Ročník I.

Úvodním článkem nového listu bylo svolání výboru Matice, podepsané starostou Ladeckým, tajemníkem Kar. Englerem a redaktorem Valentinem Trousilem k českoslovanskému ochotnictvu a přátelům českého divadla, z něhož vyjímáme:

»Přistupujíc k vydávání nového listu divadelního, . . . jest si Ústřední Matice . . . dobře vědoma všech obtíží, které jí bude . . . překonati, ale také . . . nezbytné potřeby časopisu, určeného . . . ku přispění zdárnému rozvoji našich divadelních poměrů.«

V dalším odstavci ukazuje svolání na to, že všechny posavadní podniky toho druhu zanikly pro hmotný nezdár a že to byly vždy listy jednotlivců, kteří se mohli obětovati pro dobrou věc pouze do jisté míry. Výbor měl zde na mysli především časopisecké podniky divadelního nadšence Josefa Mikuláše-Boleslavského (1829—1892), jako byl »Besedník«, časopis, věnovaný divadlu (I. roč. 1872), a téhož vydavatele »Česká Thalia«, list věnovaný divadlu, hudbě a společenské zábavě (I. roč. 1867), které oba záhy zanikly, dále »Divadelní listy« Fr. L. Hovorky, zal. r. 1880, které po čtyřech ročnících rovněž zanikly, a »Českou Thalii« Jana Ladeckého, založenou roku 1887, která po šesti letech také zanikla pro nedostatek předplatitelů a malý zájem kruhů odborných, ač to byl cenný a vážný podnik.

Výbor neuvádí ve svém svolání tato jména, tehdy jistě všeobecně známá, ale zdůrazňuje, že tentokrát nejde o podnik jednotlivců, nýbrž že se zde ujímá díla korporace, zastupující ochotnictvo českoslovanské a v níž je prostřednictvím velké části ochotnických jednot zastoupeno tisíce vlastněckých mužů a žen, majících vroucí lásku k českému divadlu.

V dalším ukazuje provolání, že Matice jako vydavatelka nechce z listu těžit, naopak, že jej bude i hmotně podporovat, ale jeho rozvoj, rozkvět a trvalé zabezpečení že spočívá v ochotnictvu samém. »Od ochotnictva samého bude záviset, zda si udrží svůj orgán, hlasatele svých snah a své činnosti.«

Proto vybízí nejen k hojnému odbírání a předplacení časopisu, ale vybízí zároveň všechny ochotnické jednoty, odbory a spolky, aby redakci zasílaly zprávy, výkazy o činnosti, referáty o schůzích a vůbec aby byly ve stálém styku s listem tak, aby »Thalie« byly skutečným a věrným obrazem snah a práce našeho ochotnictva.

S tímto přáním a plánem vyšel první náš ochotnický časopis do světa. Ale sotva vyšel, již se dostal do sporu. Redakce totiž v nejlepším úmyslu poslala své první číslo také organizaci českého herectva a některým dramatickým umělcům, ale místo poděkování nebo podpory prohlásil na valné hromadě Ústřední jednoty českého herectva Frant. Šípek, že časopis ochotnický nemá být podporován herectvem a při tom se vyslovil ještě velmi neuznale a činnosti českého ochotnictva. Redakce odpověděla věcně a důstojně na tento výpad. Šípek přešel, bohužel, na pole osobní a dostal se do sporu s předsedou Matice Janem Ladeckým. Ale Ústřední jednotu českého herectva stala se přece předplatitelem ochotnické »Thalie«.

Brzy však nastal nový boj. Právě tehdy zorganizovali dramatičtí autoři v »Máji« akci, aby ochotnická divadla platila autorům her příslušné honoráře a drasticky to odůvodňovali: »Stojíte-li o naše kusy, platte nám jako platíte tesařům, kupci, pradleně, tiskárně, kominíkům, hasičům atd.« Redakce loyálně otiskla v 7. čísle (8. července 1896) článek »přítele« ochotnictva z »Času« a hned v příštím čísle odpověděl výbor Matice obsírným výkladem, jenž vyvrcholil v tomto prohlášení: »Zůstaneme na nastoupené cestě, budeme pracovat dále za svým cílem, přes úmyslné překážky, aby repertoár ochotnických divadel byl český a aby se spisovatelé řádně, slušně a čestně honorovali.«

Z anonymní polemiky »Času« s »Thalií« se vyklubal však brzy spor Václav Štech — Jan Ladecký, jemuž »Thalie« ochotně otevřela své sloupce. Kromě toho obsah »Thalie« zpestřován byl i různými dopisy redakci: Jedni vytýkali, druzí výtky odmítali, jak to bývá. A jeden dopisovatel věc rozřešil šalamounsky a napsal: »Čtenáři Vaši hrozí Vám, že nebude-li »Thalie« přinášeti články a úvahy odborné, že bude zle, já pak Vám pravím zcela vážně, že bude-li »Thalie« přinášeti články a úvahy odborné, že bude ještě hůře.«

OSM JEMNÝCH ROZTOMILÝCH VESELOHER PRO OCHOTNICKÉ SCÉNY NOVINKY 1947 - 48 SPISOVATELE JOSEFA KUBÍKA

KARLA, veselohra o 3 dějstvích podle B. Němcové,
KRUPAŘ KLEOFÁŠ, veselohra o 3 dějstvích podle A. V. Šmilovského,
PURKMISTROVIC KATYNKA, veselohra o 3 dějstvích podle K. Světlé,
JUSTÝNČIN MISTROVSKÝ KUS, veselohra o 3 dějstvích podle J. Hýbla,
NA STATKU A V CHALOUPCE, veselohra o 3 dějstvích podle V. Hála,
VESNICKÝ JAKOBIN, veselohra o 3 dějstvích podle V. B. Třebízského,
V ČERVÁNCÍCH SVOBODY, veselohra o 3 dějstvích podle V. B. Třebízského,
ŠPULINKA (V HLOŽINÁCH), veselohra o 3 dějstvích podle K. Světlé.

Mají mnoho předností, pro ochotníky důležitých! Jsou herecky snadno nacvičitelné, nekladou žádné nároky, technicky dobře proveditelné, běžné dekorace, obyčejně náves neb pokoj, malé obsazení, obyčejně 10 až 12 osob, nemají kostymní úbory, nýbrž obyčejné selské neb maloměstské. Možno je hráti v krojích, není to však podmínkou. Všechny napsal podle povídek českých spisovatelů Josef Kubík, autor více jak 200 her, které nikdy neklamaly a který na nich uplatnil zkušenosti s ochotnickými scénami! Autor, který prožil celý život u divadla jako herec, režisér a ředitel a který jest si dobře vědom, co na ochotnických divadlech lze provést a jaké lze na spolky klásti požadavky. Lze je provést se zdarem na malých i větších scénách s poměrně malým pořizovacím nákladem! Přesvědčte se! Svým jemným a roztomilým veseloherním dějem získají si srdce jak ochotníků, tak diváků!

Rozesílali jsme právě seznamy novinek sezóny 1947/48. Kdo nedostal, nechť ihned reklamuje. Jsou zdarma a franko!

»SCALA« Divadelní a hudební nakladatelství, knihkupectví
a zastupitelství společnost s r. o.
PRAHA II, PODSLOVANY 2
(dříve Vladislav Iglauer)

Vezměme si příklad z národní fronty ochotníků —
dobrovolná disciplína atd. je

Václav
Jan Masaryk
17. III. 47

(Zápis ministra zahraničí Jana Masaryka do pamětní knihy ÚMDOČ při našich letošních hronovských slavnostech — XVII. Jiráskově Hronovu.)

A skutečně brzy napsal zmíněný dopisovatel »odborný článek«, který začínal: »Zkuste to a řekněte některému milovníkovi, že to není pěkné, když při vyznání lásky padne na kolena, až může podium prolomit, když klátí rukama jako papírový panák, když deklamuje jako by šel bořit Jericho; řekněte naivce, aby laskavě nevypotřebovala při představení více než kilo mouky na tvář« atd. atd. Pochopitelně, že byla v ochotnickém světě proti redakci ještě horší nálada. Ale přes to první ročník šťastně doplul ke svému 22. číslu, které vyšlo 17. března 1897, před padesáti lety. Zbývající dvě čísla už nevyšla a časopis dostal novou správu i vedení.

První ročník končil se schodkem: předplatné peníze nescházely se tak, jak bylo očekáváno, Matice neměla žádných časopiseckých fondů a k záchraně listu bylo nutno učinit náležitá opatření.

Matice zůstala nadále majitelem listu, ale změnila jeho řízení. Redakce a administrace odevzdána byla Janu Ladeckému, znalci všech domácích divadelních poměrů, a věřilo se, že Ladecký se přičiní všemi silami o zdar časopisu a že list povznese. V této důvěře možno bylo vycítit výtku, že dosavadní redakce a administrace (Val. Trousil) se neosvědčila, třebaže i jemu i pokladníku Neureutterovi vysloveny byly srdečné a upřímné díky za jejich dosavadní práci.

D. R. ZOULEK:

Happy end*) pana Cyrana z Bergeracu

(Dokončení)

(Mezitím co Ragueneau přednáší úryvkovitě, lově v paměti verše, stále více se při tom rozohňuje, vstoupí z ulice, ztemnělé již ve večerním soumraku, CYRANO a LE BRET, zahalení v pláštích zůstanou státi u dveří a pozorují přednášejícího.)

CYRANO (když Ragueneau se zarazí, snaže se vybaviti ze své paměti další verše, přikročí k tomuto, žertovně):

Ó Ragueneau — ten sbor tvých kadetů
jest slabý sic, však vezme tu
útokem každý džbán, lahvicí nebo číš,
vše co jest pitelné a co jim opatříš.
Jen nenechej je dlouho na suchu,
sic ztratí odvalu, poklesnou na duchu,
že marně k nadšení je budeš sváděti
s tím kordem podivným. Budou jen úpěti:
»Ó pane, zizníme!« — Jich duše vzlet jen mají,
když k moku dobrému konečně usedají.
Tož — napoj je. — My k nim se připojíme.

*) Šťastný konec. (Pozn. red.)

Bud' padnem — pod stoly, anebo zvítězíme.
(Usedne s Bretem ke stolu.)

LIGNIERE (přisedaje):

Jak u brány de Nell!

CYRANO:

Ha — tolik vyřízených
dnes nebude. (K Ragueneauovi): Že sklepů
temných

tož přines již, co rád tu každý vítá.

MONTFLEURY (žalostivě):

Však starý dluh ať nám dnes nevyčítá!

CYRANO (hodí váček na stůl):

Měsíc můj plný stříbrné je pýchy,
orodovat bude dnes za vaše staré hříchy.

(K Ragueneauovi):

Nu — snad jsi rozuměl?

RAGUENEAU:

Jen to jsem říci chtěl:

pan baron Hillot návštěvou zde dlel.

Sem přišel pro zprávy, jak to je vlastně

CYRANO: s vámi?

Měl's jemu říci, ve službách své dámy

že trávím volný čas, skládáje verše pro ni.

Nos můj že povyroste a ve vzduchu teď honí
parfumy Paříže. — Kord můj že jen tak stačí

Do nového ročníku slibováno, že »Thalie« bude podporovati a hájiti zájmy ochotníků ještě zdatněji, než dosud, že rozšíří svůj program o rozhledy po celém divadelním snažení světovém, že se stane zrcadlem českého divadelního života, že zvětší svůj objem a že jediným jejím cílem bude prospěti českému divadlu a podporovati všechno, co směřuje k jeho povznesení.

Druhý ročník »Thalie«, jehož redakce se ujal Jan Ladecký a jehož administraci převzal Otto Faster, nastoupil pouhý po českých vlastech 1. března 1897. Podtitul prvního ročníku »Orgán Ústřední Matice divadelních ochotníků českoslovanských« změněn v »List pro dramatickou literaturu a umění« a jen na konci poslední stránky dole uvedeno, že jest to orgán Matice. Tím vlastně bylo naznačeno, že »Thalie« se stává listem všeobecně divadelním a ne orgánem ochotnických jednot. Ostatně to bylo jasně vyjádřeno v úvodním prohlášení redaktora Ladeckého a vydavatele Otty Fastra, kde není ani slůvka o ochotnících, jako tomu bylo v ročníku prvním. Oba vedoucí činovníci listu obracejí se k »veškeré divadelní veřejnosti« a ne jen k českoslovanskému ochotnictvu a slibují, že »nedostatky« prvního ročníku budou jak redakcí, tak administrací odstraněny.

Skutečně druhý ročník »Thalie« stál mnohem výše, než první. Přinášel články odborné od Jak. Arbese, Jar. Kvapila, Karla Scheinpfluga, Jar. Vrchlického, sledoval činnost českých divadel (Národního, plzeňského, Švandova na Smíchově), měl zprávy o divadlech cizích (ruském, ukrajinském, polském, chorvatském, anglickém, francouzském a německém), měl bohatou rubriku ochotnickou, v níž přinesl zprávy a dopisy asi ze 300 českých měst a míst, takže mnohé a mnohé jednoty najdou tam spolehlivé zprávy o tom, jak se u nich před padesáti lety hrálo, co se hrálo a kdo hrál.

Že druhý ročník »Thalie« nebyl již časopisem úzce ochotnickým, dokazuje i to, že si všiml také cestujících společností hereckých.

Poslední číslo (24.) druhého ročníku vyšlo 1. února 1898 a hned za 14 dní objevil se ročník třetí. Ale to už není jubilejní a proto končím, třebaže by bylo zajímavé a poučné sledovati vývoj ochotnických časopisů až do XXVII. ročníku našeho »Českého lidového divadla«. Jan Vondráček.

ANTONÍN SKÁLA: Mahen divadelní

Letos 12. prosince vzpomene 65. narozenin našeho moravského bouřliváka Jiřího Mahena, jehož průkopnická činnost a apoštolská práce na kulturní novíně nebyla dosud po všech stránkách náležitě a dokumentárně oceněna.

Tragický rok 1939, v jehož napjatém květnu nás z vlastního rozhodnutí opustil tento kamarád

svobody, přinesl sice jeho ocenění po stránce literární i dramatické tvorby, zachytil mnoho neznámých pohledů do jeho tvůrčí osobnosti, ale to byly přece jenom záběry jednosměrné (mimo jiné viz na př. Mahenův profil v Podobiznách divadelních spisovatelů, České divadlo, Praha, červenec 1939 — ročník XXII., číslo 6). Ale potom na-

zazvonit o kámen, když bez cíle se vláčí
po dlažbě Paříže. A že již nejsem — k ďasů! —
tak nadšený jak tenkrát u Arrasu!
Teď že jsem spokojen, když u »šišky« mé kosti
na večer spočinou, není-li právě hosti
všetečných, zvědavých tu nebo vyfintěných
jak právě on!

RAGUENEAU:

Ne, nezdá se býti z nich.

Dlouho tu poseděl, čekaje stále,
že přijdete. Pak rozhodl se náhle
a odešel, slibiv, že sezve sem,
kdo s ním kdys' byl gaskoňským kadetem.

CYRANO:

Nu, s ostatními když se dostaví,
pak nelekám se této zábavy.
Teď ale víno sem, na okno záclona.
Dost času ztraceno pro pana barona.

RAGUENEAU (*zatáhne rychle záclonu na okně a odkvapí pro víno*).

LE BRET (*klada ruku Cyranovi na rameno*):

Tak vidíš — přece jen — nezapomněli!
Sbor kadetů tu uvidíš zas celý!

CYRANO:

Ach příteli — v tom případě si rady

nebudem věděti, co s těmi kamarády
tu počíti. Čas z gruntu všechno mění.
Budou-li všichni takto povzneseni
jak baron ten — co já? — Jak hastroš budu
tu mezi nimi. — Jejich plytkou nudu
můj vtip již nezmůže. A tak nás znudí
bohatí měšcem, ale duchem chudí
až k smrti snad.

RAGUENEAU (*přinese mezitím víno, nalévá Cyranovi a ostatním*).

LE BRET (*pozvedaje svůj pohár*):

Jak mok ten ochutnají,
věř, že se s námi lehce vyrovnají.
Pak budou tak, jak mít je právě chceme.
Zde Cyrano — zas my je povedeme
tak jako kdysi. Života běh krátký
na chvíli obrátíme, vrátíme se zpátky
do oněch dob, kdy plní mužné síly
jsme všichni stejně a přec po svém žili.

CYRANO:

Páh — kromě nás — každý z nich velký pán,
i Castel-Jaloux, jejich kapitán.
Když potkám je, do úsměvu se nutí,
však poznávám, že není jim po chuti
má společnost. V mém měšci teskně zvoní

stala generální pauza, mrtvé tiché mlčení o tomto pracovníku za sociální spravedlnost a svobodu myšlení.

A zase rok 1946 přinesl nové ožívání vztahů k umělecké osobnosti tohoto uměleckého budovatele moravského, kulturního organisátora, osvětového redaktora, rybáře-básníka, divadelního theoretika i praktika, průbojného knihovníka, temperamentního přednášeče a vzácného učitele na brněnské konservatoři.

Mahena-knihovníka oživuje nám ve svých vzácných statích »Mahen starostlivý« brněnský dr. Ladislav Řezníček.

Zabolelo mne častěji v letech okupace, že jsme brzy po Mahenově náhlém úmrtí nemohli zhodnotit jeho starostlivou péči také na úseku divadelně výchovném, kde náš první brněnský dramaturg vyoral několik rádně hlubokých kulturních bráz. I když jich bylo málo, byly obsažné a opravdu vydatné pro každého, kdo zasvětil své kulturní zájmy našemu divadelnictví. A jsem šťasten, že zase ve dnech skutečné svobody se mohu k tomuto zapomínanému zhodnocení Mahenovy výchovné práce oddané vrátit.

Spojitosť knihovnictví a našeho divadla není u nás v kulturní práci celkem vzácná. Objevuje se to často v osvětové praxi, snad proto, že kniha a divadlo jsou nejučinnější formy lidovýchovné činnosti pro nejširší vrstvy našeho lidu.

Při jménu Mahen objeví se nám hned osobnost jihlavského Stanislava Rambouska, který své oddané snažení zasvětil také knihovně a divadlu. Z žijících knihovníků uveďme aspoň dr. Kvasničku, Zdeňka Vavříka, Karla Sýkoru, kteří svou praktickou kulturu soustřeďovali v životě na knihovnu a divadelnictví. Ani pisatel těchto řádků neunikl téměř osudu.

Ve snaze dokreslit osobnost Mahena-knihovníka také na úseku jeho činnosti divadelně výchovné jako apoštola dobrého divadla, jako vykladače a šířitele v oboru studijním, shrnuji zde několik Mahenových studií, myšlenek a námětů, aby snad neupadly v zapomenutí, jak u nás častěji bývá.

Těším se blahou nadějí, že celé životní dílo Jiřího Mahena vyjde knižně, jak je slíbeno, do dvou let, a to nejen jeho beletrie a práce dramatické, nýbrž i jeho studie divadelně výchovné, na které by se nemělo u nás zapomínat, protože dokreslují velmi zřetelně celou tu nebojácně rázovitou osobnost Mahenovu. Proto na tyto Mahenovy studie zde v přehledu upozorňujeme.

Zemská osvětová rada v Brně svou edicí Proslovy před oponou, kterou zahájila v červnu 1946, oživuje v duchu Mahenově tuto velmi působivou a živou formu lidovýchovné práce. V jednom z nejbližších čísel vydáme dosud netištěnou Mahenovu přednášku o výchovných úkolech divadla, která i po letech je stále časová. Tím navážeme na jeho vzácnou knihu úvodních divadelních proslovů Před oponou z jeho působení na brněnském divadle roku 1920.

Věřím, že tento stručný přehled bude pobídkou, aby iniciativní stati Mahenovy vyšly knižně v plném rozsahu a dostaly se brzy mezi osvětové pracovníky.

I.

Základní práce Jiřího Mahena »Režisérův zápisník«, který autor vydal v roce 1923 nákladem St. Kočího v Brně pod známým pseudonymem Richardson, má nadějně označení I. 1919—20. Tiskl Fr. Obzina — Vyškov. A v úvodu tam čteme:

»Tyto poznámky o divadelních věcech vycházely kdysi v Jevišti (Divadelní týdeník. Řídí Jindřich Vodák a Otokar Fischer. 1920, ročník první,

poslední groše. Starý širák cloní ten hrozný nos, jenž trkně do pána, že musí všimnouti si toho Cyrána, s nímž pochybnou měl čest sloužiti v jednom pluku.

Dost na pozdrav když lehce zvedne ruku či dokonce pár slov snad říci ráčí. Ne, příteli — to zde mně zcela stačí. Co jednou bylo, už jest ztraceno. Však dokud zde náš mistr Ragueneau, vše minulé již snadno oželím.

RAGUENEAU:

Že za vše vděčím vám, jen vím. Jinak bych sotva se byl uchytil.

CYRANO:

To místočko jsem si tak uchránil i pro sebe. — Zde odolávám strachu ze samoty. — Tak je to, starý brachu. Tož dopijem — a nalej znovu nám.

(Všichni dopíjejí, RAGUENEAU znovu nalévá. CYRANO k Bretovi):

Nu — řekni tedy jim: Já na ně nečekám. Však — přijdou-li s tím panem baronem a vydrží-li zde, pak — že jsem Cyranem, tím starým Cyranem — já ještě dokážu.

LIGNIÈRE:

My budem státi věrně na stráži!

MONTFLEURY:

Pod vaší ochranou bych zase klidně šel — jak tenkrát tu cestu k bráně Nell.

CYRANO:

Tvá duše statečná, že se teď neleká, to věřím rád. Vždyť nikdo nečeká.

I já teď bezpečněji nosím hlavu svou bez obavy, že mě zas zasáhnou záludným polenem. — Ba — klidně oba

jdeme,

to prostě proto, že už nekoušeme; že jsme se oba v pravou ještě chvíli těm mocným pánům s cesty odklidili. Ted' dokonce, když jim snad posloužíme, o štědré jejich blahovůli zvíme, již dříve pohrdli jsme na svou škodu!

(Udeří s plným měšcem o stůl.)

LE BRET:

Aj, byl jsi na návštěvě zase u vévodů?

CYRANO:

Jak bystrý postřeh máš! — Ba, musil jsem tam jít

Divadlo »Svatoboj« Brno-Husovice

Petar Petrovič:

LIJÁK

Veselá hra ze vsi o 3 dějstvích.

Z jihoslov. J. Hudec. Režie: Vilém Kotek.

Scéna: Al. Havelka.

Heda Krčmová a Frant. Suchánek
v rolích Šány a Marka.

nakladatel Fr. Borový v Praze), kde vzbudily určitou pozornost všech, kdož se o divadlo skutečně zajímají. V lednu 1920 měly vyjít jako knížka, ale tisk se opozdil vinou různých činitelů, jenom pisatelovou nikoliv — kniha vychází teď, kdy autor má připraven materiál na druhý díl (12 souvislých kapitol).«

»Uvidíme, jak pochedí tyto úvahy u našeho obecnstva vůbec, je-li u nás dosti opravdového zájmu o divadlo, mohl by druhý díl vyjít za rok. Hýbe námi všemi svatá a ušlechtilá vášeň?« ptá se nejistě Mahen.

Ale zklamal se autor a přátelé divadla se nedočkali druhého dílu těchto bystrých kapitol, které

zůstaly u Mahena jenom v hlavě nebo v pouhém náčrtku.

Na řadě kursů a divadelních porad jsme se přičiňovali, aby tato iniciativní kniha, plná zdravých režijních postřehů a scénických nápadů se dostala alespoň mezi ochotníky. Dařilo se nám to jen zvolna. Teprve rok nové svobody 1945 způsobil, že kniha Mahenova s obálkou Zd. Rossmanova a s úvodem básníka Fr. Halase v edici Čsl. Kompasů v Praze-Smíchově vyšla s plným jménem autorovým v knižnici »Umělci o sobě a o všem« v novém, sympatickém vydání.

Konečně se dostala v průběhu necelého měsíce do rukou našich divadelníků a stala se základní

sestřenku Madlén trochu rozptýliti
z manželské nudy. Stárne také již...

A její muž, pan vévoda de Guiche
kromě své dny má nové trápení,
jak každý manžel, jenž už necení
si dosti štěstí, jež mu osud přál.
Stesk obou vyslech' jsem a než jsem šel zas
dál,

odměnu štědrou měl jsem v měsíci svém,
však v duši větší. — Tu, že vítězem
v té dohře života jsem vlastně — já!
Má sestřenka — ach! — teď jest protivná.
Pel její ztratil se, motýl z ní zakuklený.
Však její kukla nedozná již změny,
a jako larva komická dál žije.
Rozhodně vévoda má moje sympatie
v té dohře tragické. —

Ach nebyl bych to řek'
že tváře své příšerný výběžek
v záchvatu vděčnosti přátelsky budu tříti.
Teď konečně to mohu pochopiti,
že to, co kletbou života se zdálo,
klid, stáří pohodu mně šťastně zachovalo.

(Pozvedaje pohár k nosu.)

Ó nose příšero — Hrobe mé lásky kdys! —
Bez tebe snad bych byl jak Adonis
se zjevil jí a u ní zvítězil!
Před nejhorším mě takto zachránil
a vděčně teď, co stačí měsíc chudý,
šťávami révy halím jej v nach rudý.
Ať jako maják mně pak jednou svítí,
na cestu poslední, až budu musit jíti.

(Dopíjí dlouze, pak podáváje Ragueneauovi prázdný pohár):

Hej, Ragueneau — naplň nám znovu číše!
Než opona se spustí zvolna, tiše,
na znamení, že konec komedie,
k oslavě mého nosu každý z vás ať pije.
On to přec byl, jenž se tak proslavil!
Cyrano? — Che! — Ten přívěskem jen byl.
Nos všechno řídil, tveřil, osud zvlád'.
Nos vlastně zvítězil, a Cyrano — jen pad'.

(Vstane a připíjeje si s ostatními):

Tož každý z vás, kdo se mnou nyní pije,
provolej v připitku:
»Cyranuův nos ať žije!«

OPONA

příručkou studijních knihoven všech okresních osvětových rad v Čechách a na Moravě.

Čtu-li tuto bystrou a duchaplnou práci Mahenovu zase skoro po čtvrtstoletí, které ji dělí od doby, kdy vznikala z divadelní praxe Mahenovy v Národním divadle brněnském, připomíná mně znovu a znovu Rapoportovu studii »Práce herca«, kterou do slevenštiny přeložil K. Podolínský a česky vydal Ant. Kurš. Je-li Rapoport obsažnější a zevrubnější, je zase Mahen důvtipnější a konkrétnější.

Tato práce Jiřího Mahena měla by se stát základní studijní pomůckou pro posluchače na ochotnických kursech.

Divadlo »Svatojoj« Brno-Husovice

Petar Petrovič: »LIJÁK«

Karel Sec a Soňa Kotková v rolích Stojana a cikánky.

JIRÍ JESENIUS:

Pražská činoherní divadla od 1. února do 15. července 1947

V měsíci březnu byla v »Národním osvobození« uveřejněna řada článků českých dramatických spisovatelů (Jan Greša, Edmond Konrád, František Langer, Karel Nový, Miroslav Rutte, Karel Scheinpflug, Frank Tetauer a j.) pod společným názvem »Osud českého dramatu«, v nichž si stěžují na důsledné opomíjení původních her se strany dramaturgů profesionálních divadel.

Krátce poté »Sdružení pro divadelní tvorbu« uspořádalo dvě velmi zajímavé přednášky mladého dramaturga Národního divadla Jana Kopeckého, jednající o krizi českého dramatu. Přednášky spojeny byly s debatou, které se zúčastnili jak dramatici, tak kritici. Dramatičtí spisovatelé, sdružení ve Spolku spisovatelů-beletristů »Máj«, byli vyzváni svým vedením ku psaní her, odpovídajících dnešní době. Syndikát českých spisovatelů zahájil rozsáhlou akci na pomoc české dramatické tvorbě. Matice divadelní rozhodla se vydávat nové hry českých autorů. ÚMDOČ vyzvala své členské spolky, aby pracovaly na vybudování vlastní dramaturgie, sestávající převážně z českých divadelních her. Pražský Ochotnický Máj sestavil svůj pořad toliko z dosud nehraných českých her.

Z toho všeho jest zřejmo, že otázka českého dramatu se stává konečně naléhavým problémem českého divadelnictví a že je nutno jí věnovat zvýšenou pozornost a českému dramatu všestrannou pomoc, neboť bez dobrého českého dramatu nebudeme mít dobrého českého divadla. To je jisté. Je celá řada velmi dobrých českých divadelních her, které čekají na své provedení, jest ještě větší řada her, upadajících v zapomenutí a dnešní generaci neznámých, jejichž nové nastudování by vskutku stálo za uvážení.

Záleží nyní tedy jen na dobré vůli dramaturgů profesionálních divadel a odborných kritiků, zda české hry se dostanou na naše jeviště a vystřídají ne vždy nejhodnotnější hry, dovážené k nám z ciziny za cenné valuty. Jest přece povinností českých divadel uváděti především hry českých autorů a z cizích jen nejpozoruhodnější a nejzávažnější. České dramatické tvorbě se musí pomoci a k této pomoci musí se spojit všechna naše divadla profesionální

i ochotnická a samozřejmě i divadelní kritika. Český autor nesmí být už hostem na české scéně. Naopak. Uvedení české novinky musí být kulturní událostí, mající přednost před provedením hry přeložené. Ani premiéra české hry na ochotnickém jevišti nesmí ujít pozornosti povolané kritiky, která svým spravedlivým a odborným posudkem může pomoci k rozvinutí tvůrčích sil. Možnosti jsou veliké, je potřeba jen dobré vůle. I my budeme si všímat činnosti našich divadel z tohoto hlediska.

Národní divadlo specialisovalo se na představení operní a baletní z nepochopitelných důvodů. Po dlouhé době konečně také mělo činoherní premiéru v historické hře *Aleksěje Konstantinoviče Tolstého »Car Ivan Hrozný«* (23. 3.) o závěrečném období krutovlády ruského cara Ivana IV., pronásledovaného stihomamem. Hra jest monumentální, s nákladnou výpravou, postrádá však vlastní dramatické funkce.

Stavovské divadlo mělo 8 premiér. Uvedlo mladého, nadaného autora Jiřího Muchu nastudováním jeho válečné reportáže *»U zlatého věku«* (22. 2.). Běží tu vlastně o osud hospůdky u silnice, kdesi ve Francii, která se z útulného domova šťastně žijící rodinky stává velitelstvím praporu a na konec rozstříleným opěrným bodem uprostřed válečného bojiště. Hra má řadu zajímavých postav, prozrazujících zřejmý autorův smysl pro charakteristiku a drobnokresbu, postrádá však souvislosti a dramatického zkloubení. Po dlouhém očekávání provedlo divadlo kolektivní drama známého novináře *Ferdinanda Peroutky »Obлак a valčík«* (30. 4.). Je to opět jakási reportáž o 12 obrazech z nedávné války, v níž jest zachyceno utrpení člověka a násilnictví utlačovatele. Jest to souhrn 12 aktůvek, zkloubených toliko vůdčí myšlenkou v celek. Ze zapomínaných her provedena byla hra *Jos. Kaj. Tyla »Lesní panna«* (14. 5.), pohádková hra o nespokojencích, kteří opouštějí svůj domov, aby hledali v cizině štěstí. Vracejí se však rozčarováni zpět, zkušenější a hledají smysl života v práci svých vlastních rukou. Z přeložených her objevila se zde slavná *Aischylova* tragédie *»Oresteia«* (8. 2.), jejímž motivem jest zločin královny Klytímestry, která

zavraždí svého chotě Agamemnona, pomsta králova syna Oresteia a smír, kterého tento dosáhne, jsou očistěn před soudem athenského lidu. Tragedie tato jest jedním ze základů dramatické tvorby. Jako další novinku spatřujeme nejnovější hru francouzského dramatika *Jeana Anouilha*, u nás nyní tak oblíbeného, konverzační komedii »*Pozvání na zámek*« (23. 3.). Tato komedie nedosahuje sice významu dřívějších autorových her, ale nelze jí upřít virtuosity, s jakou je psána, třebaže námět je již tak všední: láska mezi chudou tanečnicí a mladým milionářem. Z francouzské klasické tvorby vybrána byla velmi vhodně antická báje *Jeana Racina* »*Faidra*« (11. 4.) o vášnivém vzplanutí zralé, vdané ženy k jinošskému Hyppolitovi. *Ferdinand Bruckner* byl nám představen »*Heroickou komedií*« (30. 5.), napsanou v autorově americkém exilu o boji paní de Stael proti napoleonské tyranii a Američan *Thornton Wilder*, autor u nás hraného »*Našeho městečka*«, komedií »*Jen o chlup*« (14. 6.) o šosácké rodině pana Anroba, která vždy unikne zkáze, jak v době ledové, tak i při potopě světa a světové válce. Otázkou ovšem jest, zda tato hra, v Americe tak oblíbená, se hodí na naše Národní divadlo.

Městské divadlo nastudovalo novou hru *Stanislava Loma* »*Božský Cagliostro*« (23. 3.) o proslulém dobrodruhu a bludném poutníku osmnáctého století. Nekonečná touha člověka po poznání, po neznámém zaznívá i z tohoto nového díla našeho čelného dramatika, které jest nutno přiřadit k jeho dřívějším úspěchům. Z potřeby vhodných her pro mládež uvedlo divadlo hru *Aloise Jirásky* »*Lucerna*« (8. 2.) o zápase venkovského lidu za právo a svobodu, hru vpravdě klasickou a zárodkem. Ze starší české literatury obnovilo *Josefa K. Tyla* »*Fidlovačku*« (4. 5.), nám všem tak drahou, a to v ne právě nejšťastnější úpravě J. Pleskots. Z her přeložených volilo divadlo velmi šťastně pozoruhodnou hru švýcarského spisovatele *Maxe Frische* »*Čínská zeď*« (1. 3.) o čínském diktátoru, který k ochraně své moci chce stavět pověstnou čínskou zeď, je však vzbouřivším se lidem smeten. V čelo vzbouřenců postaví se samozvaný vůdce v podobě odmítnutého prince. A koloběh začíná znovu. Kolem císaře a jeho dcery sledujeme se se symbolickými postavami Romea a Julie, Bruta, Filipa II., Dona Juana, Kolumba, Napoleona, s neznámou ze Seiny a svůdnou Kleopatrou. Hra jest velmi závažná a její uvedení na české scéně nutno uvítati. Ze světového klasického repertoaru objevuje se na scéně hned dvakrát *William Shakespeare*, a to jednou z nejméně hraných tragikomedii »*Troillus a Cressida*« (2. 5.) v pohostinské režii nestárnoucího Jaroslava Kvapila a na závěr sezóny kouzelnou veselohrou »*Sen noci svatojanské*« (8. 7.). V měsíci květnu hostilo divadlo soubor »*Ruského divadla*«, který nám ukázal u nás tak známou »*Ženitbu*« (8. 5.) od N. V. Gogola.

Městské komorní divadlo obnovilo stále živou hru *Karla Čapky* »*Věc Makropulos*« (4. 2.) o tři sta let staré zpěvačce, jež se vrací pro recept na nesmrtelnost, který na konec končí v plamenech svíčky, neboť nikdo nemá dosti odvahy k jeho použití. Pro svoji březnovou premiéru vybralo si divadlo také svého *Jeana Anouilha*, a to jeho komedii »*Dostaveníčko v Senlis*« (14. 3.). Tato hra jest

z autorových nejslabších, jedná o mladém muži, který z lásky k mladé dívce uniká z bohatého manželství a z okruhu příživníků, těžících z tohoto manželství. Uvedení této hry mohli jsme snadno oželeť. Z díla francouzského filosofa a dramatika *Jeana Paula Sartra* uvedlo divadlo pod společným názvem »*Peklo černé a bílé*« (30. 4.) dvě hry intelektuálního citění: »*Za zavřenými dveřmi*« a »*Počestná holka*«, z nichž druhá jest našemu obecenstvu značně přijatelnější. Poslední novinkou jest hra, jejíž autorkou jest *Elsa Shellejová*, americká autorka. Hra »*Kdo je vinen*« (17. 6.) řeší problém rodičů zanedbaného mladého děvčete, propadlého prostituci. »*Pražské divadlo pro mládež*«, které jest nyní součástí Městských divadel, uvedlo jako svoji první hru pohádku *Františka Novotného* »*Zajčkovu trápení*« ze světa zvířat, doplněnou pohádkou *M. Šurínové* »*Děda Mráz*« (7. 2.), jež je jakousi obdobou naší pohádky o dvanácti měsíčkách.

Realistické divadlo uvedlo z nové české dramatické tvorby prvotinu mladého *Zdeňka Bláhy* »*Hodí se žít!*« (25. 3.), hru, odehrávající se v dnešní Praze, v prostředí dělnické a měšťácké rodiny. Z cizí literatury uvedlo hru soudobého irského dramatika *S. O. Caseye* »*Juno a páv*« (12. 3.), chmurný příběh z dublinské periferie, s celou řadou velmi zdařilých postav a postavíček. Z jihoslovanské literatury spatřujeme zde úspěšného *Petara Petroviče* s jeho veselohrou »*Osudný liják*«, původně »*Liják*« (17. 5.). Je to veselá hříčka z jihoslovanského vesnického života. Z klasického repertoaru sledujeme se zde s komedií »*Na čem záleží*« (23. 5.) pod názvem »*Jak je důležité mít Filipa*«, jejímž autorem jest *Oskar Wilde*, britský satirik. Francouzský klasik *Molière* jest zastoupen veselohrou »*Škola manželů*« (2. 6.), doplněnou konverzační veselohrou *Prospera Merimého* »*Kočár nejsvětější svátosti*«.

Divadlo D 47 snad z nedostatku vhodných her provedlo *E. F. Burianův* román ve verších, »*Jeden ze všech*« (1. 4.) a jeho původní hru »*Hráze mezi námi*« (23. 4.) o muži, prohlášeném za mrtvého, který se vrací z koncentračního tábora, aby nalezl svoji ženu nově provdanou. V pátek 9. 5. uvedlo divadlo montáž »*Neznámé mládí*«. Byl to nepodařený pokus o obranu devatenáctiletých. Z přeložených her zařadilo divadlo do repertoaru scénickou báseň francouzského spisovatele dadaisty *Tristana Tzary* »*Útek*« (20. 2.) o útěku syna z rodinného prostředí za pokusem dále, který po různých krisích projde krvavou očistou válkou, aby se vrátil. Z ruského repertoaru provedena byla groteska *F. M. Dostojevského* »*Strýčkův sen*« (11. 3.), která byla hrána svého času švandovým divadlem na Smíchově. Je to satirická veselohra o maloměstské společnosti a slabomyslném knížeti.

Disk. Absolvující ročník pražské konservatoře odvážil se na indický opus »*Šakuntala*« (3. 2.) od *Kalidáše*, poetický skvost, napsaný asi v 5. století po Kristu. Je to příběh o dceři víly Menaky, která zlou kletbou ztrácí lásku krále Dušjanty, jenž musí sám kletbu zrušit, aby ji nalezl a s ní dítě, které s ní má. Pozoruhodnou hrou byla hra *Davida Martina* »*Oba břehy Jordánu*« (27. 2.), palestinský příběh o členu teroristické organizace Irgunu, který zradí, pod podmínkou, že anglická policie dovolí jeho

DIVADELNÍ DIPLOMY

kroniky, děkovné listy za pohost. vystoupení, čestné vstupenky

F. Rosol, Praha I, Jilská 20

Prospekt zdarma

NEJŠIRŠÍ POJISTNOU OCHRANOU VE SLUŽBÁCH NÁRODA

PRVNÍ

ČESKOSLOVENSKÁ

POJIŠTOVNA

NÁRODNÍ PODNIK

ŘEDITELSTVÍ PRO ČECHY

PRAHA II

SPÁLENÁ 14

Celkový obraz scény i postav veselohry Václava Klimenta Klieperry »LHÁŘ A JEHO ROD« provedené Spdo. »J. K. Tyl« v Lounech.

ženě, která za ním podloudně přijela, aby s ním žila. Pro další premiéru vybralo si divadlo groteskní komedii irského dramatika J. M. Syngeho »Hrdina západu« (19. 3.) z prostředí irského lidového života. Z českých autorů spatřili jsme na jevišti Disku Jiřího Kárneta »Bloudění« (17. 4.), hru o školském výletě, při němž studenti, vedení svými učiteli, zabloudí v podzemních jeskyních. Pro další absolventské představení určena byla konverzační hříčka C. A. Pugeta »Šťastný věk« (30. 4.), která se hodí pro žáky konservatoře, neboť jejich věk plně vyhovuje věku postav, jež ztělesňovali. Byla to snad první konverzační hra, v níž posluchači jasně ukázali, že se dovedou zhostit úspěšně i hry tohoto žánru. Jeden z největších dramatiků své doby Paul Claudel byl zastoupen líbeznou veselohrou »Proteus« (21. 5.) na antickou látku. K zakončení divadelní sezóny vybrána byla Aristofanova komedie »Mír« (12. 6.), zaktualisovaná Václavem Renčem. Je to vtipná komedie o bohyni Míru.

Nové divadlo mělo premiéru ve veselohře Zdeňka Endrise »Sethán s Evou« (2. 5.). Je to konvenční společenská hříčka operetního ražení, nalézající vřelého přijetí u obecnstva tohoto boulevardního divadélka.

Činohra 5. května měla 7 premiér. Z domácí tvorby byla šťastně volena hra slovenské básničky Marie Rázusové-Martákové »Jánošík« (3. 5.) o ochránci slovenského lidu Jánošíkovi, jehož osudy byly již několikrát zpracovány jak v české, tak i slovenské literatuře. Sezóna byla zakončena úspěšnou veselohrou Jiřího Mahena »Ulička odvahy« (20. 6.) v režii Frant. Salzera. Belgický novoromantik Maurice Maeterlinck objevuje se zde se svojí hrou o německé brutalitě »Stilmondský starosta« (18. 2.), která po prvé světové válce byla překvapením. Je to příběh starosty města, který jest popraven německou soldateskou za nespáchanou vinu. V úterý 10. března uvedena byla u nás tak známá a od převratu již tolikrát hraná komedie Nikolaje Vasiljeviče Gogola »Ženitba« s velmi vděčnými typy. V dubnu spatřujeme na této scéně známou komedii optimistického ražení »Život je krásný« (11. 4.) od Marcela Achara. Látka této komedie jest čerpána z pařížského prostředí po prvé světové válce. Ve středu 14. května sledáváme se s detektivní komedií anglického dramatika Patricka Hamiltona »Plynová lampa« o zločin-

ném manželu, který trýzněním dožene svoji ženu k šílenství a tak se zbaví nepohodlného svědka svých činů. I zde spatřujeme Moliéra, jeho veselohru »Georges Dandin« (10. 6.), kterou překladatel Erik A. Saudek přezval na »Šíra Danda« a opatřil lidovou jadrností. V dubnu hostilo divadlo soubor »Ruského divadla«, které nám ukázalo z klasické ruské literatury M. Gorkého »Na dně« (14. 4.), A. P. Čechova »Višňový sad« (16. 4.) a M. Gorkého »Vassa Železnovova« (18. 4.), z moderní literatury pak K. Simonova »Tak bude« (22. 4.).

Divadlo V. & W. Po nenáročném komedii »Přišel na večeri« spatřujeme opětně Voskovece a Wericha, řekl bych, v jejich tradičních maskách a to v »Pěti na oko« (27. 4.), známé z předválečné doby.

Divadlo mladých pionýrů uvedlo V. Vaňátkovu reportážní hru »Nedáme se!« (12. 2.) o naší mládeži z doby právě minulé a pohádkovou komedii Alfréda Radoka »Podivné příběhy pana Pimpipána« (25. 3.), vtipně zmoder-nisovaný příběh, kotvící v lidové tradici. V březnu hostovalo v divadle »Středočeské divadlo«, které nám obnovilo básnické drama V. Vančury »Alchymista« (3. 3.), které dosud ušlo pozornosti dramaturgů pražských divadel.

Divadlo Satiry připravilo si pro svůj pořad novou satiru proti povalecům, šmelinářům a sabotérům »Ferdá—Sirky—Zeměkoule« (5. 2.), k jejímuž autorství se hlásí celá řada autorů. Je místy vtipná, místy velmi nevtipná, v duchu papírových agitok. Druhou takovouto agitkou jest hra oblíbeného autora študáckých švandíček Jaroslava Žáka »Čistka« (24. 3.), čerpaná opětně z prostředí školského. Tolik pražská divadla v posledních šesti měsících.

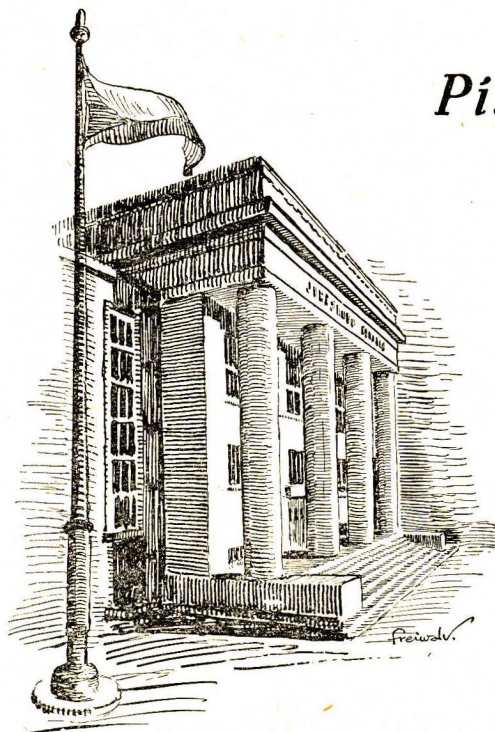
FRANKLOVA divadelní ličidla
PRAHA II, LAZARSKÁ 5

Závod staré divadelní tradice - Tel. 274-40, 550-72

J. Tureček-Jizerský:

Píseň hercova

(1922—1947)

Perokresba
† inž. arch.
Jindřicha
Freiwalda

*Na scéně zářící smět zapomnít
všech bědných smutků pozemského žití,
v úsměvu růžovém se básní scény zpítí,
životem tisíců smět žít . . .*

*V ramp záři odhodil jsem smutné »já«
(jen postava má drobná zbyla),
má duše bolestná
se v květy básní vpila.
I plakal jsem, když srdce básníkovo
se chvělo bolestí a tíhou výkřiků,
i lásky byl jsem oživené slovo
v lyrické skrýši vůně šeráků.
Když usměvavě v melodickém zvuku
se zrodil v básníkovi smavý den,
já smích jsem rozdával a všem jsem tiskl ruku
i když snad ve skrytu jsem býval nešťasten.*

*Mně nedal život vše, co touha moje žlala,
já směl se hrát jen scény reflektorem,
má láska skutečná když v žití umírala,
já smál se na jevišti bujným smíchu vzdorem.*

*Byť život vše mi vzal,
já hrál jsem dál a dál . . .*

*Trs vzpomínek mi na to všechno zbyl
a provaziště místo nebe.
Já v tisíci až bytostech jsem žil —
a při tom ztratil sebe.*

Projev starosty ŮMDOČ při zahájení XVII. Jiráskova Hronova dne 9. VIII. 1947

České ochotnictvo, soustředěné v Ústřední Matici divadelního ochotnictva českého, přichází letos po sedmácté do Hronova, aby při »Celostátních divadelních slavnostech ochotnictva ŮMDOČ« předložilo účty z celoroční práce a poklonilo se památce Mistra Aloise Jiráska, na jehož počest byly tyto slavnosti pojmenovány »Jiráskovými Hronovy«.

Z malých začátků pohostinského vystoupení jednoho - dvou ochotnických souborů vyrostly Jiráskovy Hronovy na podnik rázu celostátního a celonárodního. V účasti na nich se podílí ochotnické soubory, které vítězně prošly soutěžemi okrsků, krajů a zemí ŮMDOČ, aby na jevišti Jiráskova divadla předvedly ukázky svého snažení a utkaly se v posledním boji. Titul celostátního vítěze Jiráskova Hronova je pak odměnou nejlepšímu souboru.

16 minulých Jiráskových Hronovů, jejich rozmach a vzrůstající význam vytvořily tradici, která nejlépe prokazuje nezadržitelný vzestup ochotnictva ŮMDOČ jak po stránce organizační, tak umělecké. Houževnatost a cílevědomá práce našla své uplatnění. Hnutí, vyrostlé z venkovského prostého lidu a jeho lásky k národu, z obavy o jeho osud a osudy mateřského jazyka šíří se od počátku XVIII. století a dává základy vedoucí organizaci ŮMDOČ. Velká jména buditelů národních a ochránců českého jazyka — J. K. Tyl, brí Thámové, Josef Jiří Kollár a j. jsou prvními nositeli myšlenek ochotnické práce a tvoří její ideu. J. K. Tyl stal se vzorem českému ochotníkovi, který se snaží splnit jeho odkaz, pokud jeho síly stačí. Naplněn jeho ideály, střežil český ochotník poklad národa nejvzácnější — svoji mateřštinu — a vždy i v dobách nejtěžších promlouval se svých jevišť k duši českého lidu. Jeho důvěru nikdy nezklamal, přinášel mu nejen zábavu a poučení, ale předváděním výjevů ze slavné historie národa probouzel v něm národní uvědomění, učil ho lásce k mateřské řeči a k vlasti.

Český ochotník po dlouhá léta pracoval bez jakékoliv opory. Jeho práce našla ocenění jen u těch, z jejichž řad vyrůstal. Za rakouské éry byly mu kladeny všemožné překážky, ale vytrval neochvějně u své práce. Nenalezl řádné opory ani v dobách prvního osvobození po roce 1918, kdy se dokonce ozývali i reakcionáři, kteří tvrdili, že nabytím svobody ztratili ochotníci oprávnění k činnosti. Doba však dala poctivé práci za pravdu. Český ochotník musil prožít se svým národem ještě jednou muka největšího ponížení za německé okupace. Žádné hrozby, koncentrační tábory a věze-

Ministr zahraničí Jan Masaryk
návštěvou v Hronově 17. srpna 1947
(V pozadí hronovská kostelní věž a
Havlovického fara.)

ni, ani ztráty nejlepších pracovníků, kteří položili své životy na oltář vlasti, neodvrátili českého ochotníka od jeho úkolů. Vydřel a dočkal se nového osvobození, nové lidové demokratické republiky, jejíž vláda pochopila okamžitě práci ochotnictva, poznala její význam a plně se staví za jeho práci, podporuje ji nejen morálně, ale i finančně a umožňuje ÚMDOČ plnit úkoly i plány od systematického školení členstva pro práci jevištní až po vytvoření vlastního samostatného repertoáru. Projevy ministra školství a osvěty Dr. Stránského na XVI. Jiráskově Hronovu a ministra informací Václava Kopeckého na I. sjezdu čs. ochotnictva v Praze loňského roku mluvily s respektem o vykonané práci, ocenily ji a našly ochotnictvu nové poslání v osvobozené republice — státně politickou výchovu nového českého člověka ve smyslu lidové demokratické republiky. Vážnost, s jakou se dívá vláda na lidových pracovních ochotnictva, vyjádřena je v chystaném divadelním zákoně, kde rovnoprávně oceněna je práce divadelníka profesionálního a ochotnického.

ÚMDOČ svými zástupci je začleněna do kulturního života státu a stává se jeho součástí. Vzrůstá nejen její význam, ale i její úkoly a odpovědnost. Jsme si toho plně vědomi. Ale tak jako dosud ani v budoucnosti český ochotník nezklame! Na svěřené mu práce a úkoly se dívá jako na národní povinnost, kterou do poslední písmeny splní!

Jiráskovy Hronovy, symbol práce ochotnictva ÚMDOČ, budou nadále hlásat nadšení, obětavost, nezištnost a lásku k vlasti a národu. Budou spojovat všechny občany tohoto státu bez rozdílu příslušnosti k té či oné politické straně, protože v řadách ochotnictva jsou příslušníci všech politických stran. Všichni jsou vedeni jednou velkou a základní myšlenkou — sloužit věrně svému národu a vlasti a pracovat pro kulturní povznesení lidové demokratické republiky Československé, jsou vedeni ideou Tylovou, posilováni duchem Jiráskovým s ideály presidenta Osvoboditele T. G. Masaryka a v zásadách presidenta Budovatele Dr. Edvarda Beneše!

Tím zahajují »Celostátní divadelní slavnosti ochotnictva ÚMDOČ — XVII. Jiráskův Hronov«!

Josef Hudeček.

VŠEM OCHOTNICKÝM SPOLKŮM!

**ZVUKOVÉ EFEKTY na deskách
přesně podle Vašeho přání.**

Podrobné informace Vám rádi nezávazně podáme. Napište nám na adresu

AR Studio

PRAHA II, Lucerna

Úspěšný průběh letošního XVII. Jiráskova Hronova nasvědčuje tomu, že lze sice pokračovat v tradicích a na nich budovat, že však není možno zůstat v úzkých vyježděných kolejkách. Každý hronovský festival musí se stát dalším a dalším zkušeným kamenem na výstavbě podniku, na jehož úspěchu musí mít zájem každý z členů našeho národa. Potvrdil také, že cesta, kterou dnes hronovské festivaly nastoupily, je cesta správná, která musí nésti rok co rok lepší ovoce.

V zahajovacím projevu k XVII. Jiráskovu Hronovu jsem načrtl vývoj hronovských slavností od pohostinských her jednotlivých spolků až k velmi obtížné celostátní soutěži a dotkl jsem se toho, jak se Hronovy vyvíjely. Při studiu organizačního i uměleckého rámce je nutno se zamyslet nad způsobem popularisace J. H. a té části organizační, která má přilákat a přiblížit nové zájemce, umožnit a zpříjemnit jim pobyt v Hronově a zmnohnásobit dílčí akce při těchto ochotnických divadelních slavnostech. A nemůžeme být spokojeni ani se stránkou uměleckou, ať je to výběr her, režie nebo výkony herecké. A na konec nejsme spokojeni se způsobem, kterým je o ochotnické práci psáno v jednotlivých referátech letošního J. H. Tato poslední záležitost je nejzávažnější. Až opravdu na čestné výjimky, je o celé práci lidového divadelnictví psáno velmi opatrně. Vzniká dojem, že z důvodů, nám ne dosti známých, a přes všechno naše psaní, vykládání a dokazování je zde obava přiznati ochotnickému divadlu určitý charakter, formulovat jej a stanovit umístění tohoto lidového

projevu. Zařazení způsobuje stále rozpaky. Na jedné straně se přiznává, že není možný kulturní život venkovský (t. j. mimo velkých měst se stálými soubory) bez ochotnického divadla. Je námi i přijímán pojem doplňku profesionálního divadla. Učí lid lásece k divadlu, učí ho do divadla chodit a jemu rozumět, vychovává a připravuje ho pro poznávání pravého divadla uměleckého, profesionálního. Chtěl bych, aby byla jednou vyvolána polemika o umění divadelním, hereckém, režijním i výtvarném, abychom dospěli k určité hranici, která by rozlišila divadlo ochotnické a profesionální po stránce umělecké. Nemohu se zbavit dojmu, že právě ta nejasnost ztrpčuje kritikům psaní o ochotnickém divadle. Na jednom místě se napíše, že po stránce umělecké nemůže ochotnické divadlo přinést nic kladného, t. j., že ochotnický »kumštýř« nemůže existovat, na druhé straně podle kritiky dosahují jednotlivé soubory výkonů, vyrovnávajících se nebo dokonce předstihujících výkony divadla profesionálního. Tomu lze těžko rozumět. Neporozumím v tom případě ani tomuto: Lidové umění keramické, ornamentální a j., vyrůstající z lidu, je nesporně uznáváno za umění. Není však přirovnáváno k výsledkům uměleckého tvoření umělce, který dlouholetým a stálým studiem přináší nám nové hodnoty ve sklářství, keramice, ornamentice a pod. Lidové umění, ukazující dnešní schopnosti národa, je jeho chloubou. Ornamentalista-umělec řekl bych profesionální nemá nevraživých pocitů proti umělci lidovému. A v otázce existenční: Dovede dokonce z lidového umění čerpat a zdokonalovat je. Nebylo by dobře zamyslet se, jak je tomu mezi ochotnickými a profesionálními divadelníky? Zde stále není něco v pořádku. Proč to nenajít? Proč neměřit stejně? Je možno uvěřit tomu, že ochotník, který se stává profesionálním hercem po absolvování předepsané zkoušky, stane se umělcem teprve tehdy, když dostane do ruky vysvědčení komise? Nebo se nabývá uměleckosti tehdy, když se žákům dramatické konservatoře laje »ochotníků« a pěstuje se nenávisť k nim? Nebo je v tom umění přijímat pozvání ochotnického souboru k pohostinskému vystoupení, vzít si za ně mzdu, stavět se nejlepším přítelem ochotnictva a druhý den jejich práci snížit a zneuctit posměskem? To jistě není pravé umění! A těchto případů bylo dost. Jednou přijde doba, kdy místo řešení malicherných případů lidské nesnášenlivosti se sejdou divadelníci obou stran, aby si vnesli světlo i do tohoto problému, je-li problémem. — Nebude-li divadelní zákon rychlejší. —

Vraťme se však k tomu ostatnímu, s čím rovněž nemůžeme být spokojeni. Popularisace, zlidovění Jiráskových Hronovů! Nejde o popularisaci představení, v Hronově sehraných. 23 do posledního místečka vyprodaných domů v době čtrnácti dnů svědčí o zájmu, který se o tato představení projevuje. Přihlédněme však blíže. Kdo navštěvuje tato představení? Předně občanstvo

Graf a.s.
polévkové výrobky

Ústředí:

Továrna:

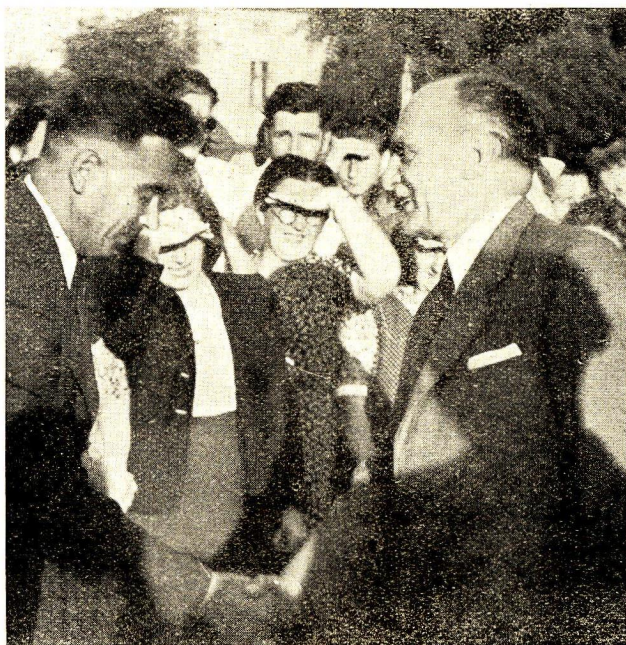
PRAHA II • BYŠICE

NA FLORENCI 21

Tel. 275-39, 226 96

Hronova a jeho okolí. Výpravy, příjíždějící s hostujícími soubory, oficiální zástupci ONV a MNV, představitelé státu, úřadů a korporací. A ochotníci! Hronovy se tak stávají záležitostí hronovských souborů, které se v soutěži umístily a ochotníků. To však není to pravé. Jiráskovy Hronovy, Jiráskův kraj, kraj Boženy Němcové a celé kladské pohraničí musí být cílem občanů celého státu. Musí být organisovány výpravy ze všech končin republiky, aby posílily území, vždy tvrdě odolávající germanisaci, rodiště Jiráskovo, místa dějů jeho románů, aby se poklonily u jeho hrobu památce Mistrově a v Babiččině údolí ratibořském vzpomněly nejšťastnějších chvil života Barunky Panklové. Pořadatelstvo J. H. spolu s občanstvem Hronov, s jeho MNV musí opustit vyjetou cestu a hledat novou, slibnější, odpovídající skutečnému významu a smyslu J. H. Musí nalézt cestu k rozhlasu, k tisku, systematicky zpracovat zájemce a nalézat nové, musí vstoupit ve spojení s jednotlivými korporacemi, vzbudit u nich zájem, musí připravit program pro získané výpravy a umožnit jim návštěvu J. H. i poskytnutí finančních úlev. Hronov sám musí pochopit důležitost akcí i po stránce hospodářské. Pořadatelstvo musí dbát hlasů těch, kteří upozorňují na zájem cizí žurnalistiky, cizích odborníků divadelních a mají zájem o ochotnické hnutí a výsledky jeho práce.

Dobré letiště je požadavkem, kterému musí vyhovět tak, jako potřebě dobrého místního rozhlasu, krátkovlnné vysílačky a letního divadla. To je již záležitostí organisační: všechny pracovní sektory spojit tak, aby byla dokonalá souhra. Jiráskovy Hronovy stojí teprve na prahu svého rozvoje, který při pochopení jeho úkolů a dobré organizaci musí být úspěšný. Umělecká otázka a její řešení způsobí jistě mnoho starostí těm, kterým J. H. leží na srdci. ÚMDOČ musí nalézt takový způsob soutěžení, který by zaručoval dobrý a stálý průměr souborů pro Hronov. Nesmí se bát ukazovat vývoj ochotnické práce a představit nejen nejlepší z nejlepších, ale nejlepší z těch, kteří na nejmenších jevištích a v nejmenších obcích jsou kulturními pilíři. Je třeba dramaturgické linie pro J. H. a pevného stanoviska v prosazování vlastního ochotnického repertoaru. Soubory se musí

Náměstek předsedy vlády
dr Petr Zenkl návštěvou na XVII. Jiráskově Hronovu
dne 14. srpna 1947 (vpravo, vlevo starosta ÚMDOČ
Jos. Hudeček).

Foto Bartoň, Hronov n. M.

systematicky vychovávat v kritice a autokritice, aby si byly vědomy smyslu své práce. Musí se zbavit touhy soutěžit jen pro výhru. Musí pracovat pro zlepšení celé své práce. Soubory se samy musí snažit, aby je vedli režiséři školení a zkušení. Na letošním Hronově byl výkon herecký nad výkonem režijním. Musí přijít zlepšení a vyrovnanost. Pravidelné školení musí být samozřejmostí, pro herece i pro režiséra! Jen tak zajistíme uměleckou stránku ochotnickému divadelnictví. Není příjemné vidět zásadní chyby režijní a herecké. Jsou soubory, které pochopily důležitost školení a propagují divadelní teorii a praxi, jsou však soubory, které jsou typickou ukázkou diletanství v tom špatném slova smyslu. Naše snahy, úkoly a cíle takovou práci nemohou připustit. Proto i zde musí přijít náprava, která půjde ochotnictvu k duhu a zvýší i úroveň našich Hronovů.

JAKUB RYDVAN: Hronovské divadelní projevy

Prvním představením letošního hronovského divadelního cyklu byl zdramatisovaný výsek *Jiráskovy probuzenské epopeje »F. L. Věk«*, kterým se představilo v sobotu 9. srpna večer a v neděli 10. srpna odpoledne divadelní veřejnosti dramatické *Studio*, nově se vytvářející při pražské ÚMDOČ. Představení zvláště v druhé části se zhostilo zřetelně počáteční nervosity a výrazně uplatnilo základní myšlenku díla, dnes zase již časovou ve výzvě oddané práce pro národ, jak bylo nejlépe patrné z odezvy hlediště. Provedení celkově prokázalo vyšší hodnotu mužských před-

stavitelů. V minulých dnech uskutečněn v intencích základu zájezd družiny s touto hrou do Dobrušky, rodiště Hekova (Věkova), kde uctěno jí sté výročí úmrtí tohoto zasloužilého národního buditele.

V nově zhášněné Aischylově klasické *»Orestii«* Arnoštem Dvořákem uměla se nedělním (10.) i pondělním (11. srpna) večerním provedením *Divadelní ochotn. jedn. »Tyl«* z *Rakovníka* vyrovnat i s nejobtížnějšími jevištními problémy. Byly to právě sborové scény, tento kámen úrazu zejména ochotnických jevišť, které režie Slávy Cóna vyřešila sesta-

vami i pohybově neobyčejně obratně a působivě. Spíše by bylo možno mítí námitky proti založení některých postav a slohové nesourodnosti scény.

V úterý 12. srpna vystoupila tu v jediném večeru, ovšem před hledištěm až přeplněným, mladá průbojná herecká generace (ne starší 25 let) přes sto let staré *Divadelní jednoty z Bělé pod Bezdězem*. V Hilbertově kdysi ideově avantgardní, dnes však přes dramaturgický zásah přece jen už časově poněkud odlehle *»Vině«* prokázala zejména smysl vážné práce, která je tu nejcennější a také nejslibnější.

Moravské Divadlo »Svatoboj« z Brna-Husovic, které oslavuje letos 75 let svého trvání, přivezlo jugoslávskou veselou hru ze vsi Petara Petroviče, režiséra Bělehradského Národního divadla, »Liják«, právě také v Praze hraný v Realistickém divadle smíchovském. Zřetelně vítězil u širokých vrstev publika svou vtipností a nenucenou rozmarností, třeba neměl jiného poslání a ani některými hereckými výkony nebyl nad úrovní.

Místní Spolek divadelních ochotníků se pochlubil v pátek 15. srpna dvakrát za večer veškerými technickými vymoženostmi domácí scény v Čapkově fantastické komedii »Ze života hmyzu«, jež uplatnil namnoze původním a překvapujícím způsobem. Než i po stránce herecké poskytl představení nesporné ponětí o schopnostech souboru v celku i jednotlivcích.

Novinkou mimo soutěž zařazena v sobotu 16. a v neděli 17. srpna odpoledne v cyklus M. Liškova hanácká dramata pohádka »Ševce a čerta« jako

vzorná ukázka tohoto stále ještě opomíjeného žánru hry pro mládež. Přijel s ní početný třiašedesátčlenný soubor Spolku divadelních ochotníků »Tyl« z Přerova, vítěze loňské hronovské soutěže. Strhla zejména bohatstvím a vzhledovou krásou hanáckého folkloru v úborech, řeči, zpěvu, hudbě i tanci, aniž byly jimi zastíněny některé pozoruhodné klady herecké.

Večery těchto dnů opanovalo jeviště ruské psychologické drama Maxima Gorkého »Vassa Železnovova«, nastudované slovenským dramatikem kroužkem Štefánikovým při místním odboru Matice Slovenské z Bratislavy a pojato letos oproti loňským úspěšným svatomartinským »Štátkům-zmátkům« Tajovského také do posledního kola soutěže hronovské. Zápůsobilo zejména osobitým pojetím, výraznou povahokresbou a bystrým spádem akce a bylo nakonec odměněno trvalou cenou místního Národního výboru hronovského z hlasování divadelního obecnstva za nejlepší herecký výkon.

Po ruské a jugoslávské třetí slovanská polská hra Stanisł. Przybylského »Pro štěstí«, kterou v pondělí 18. srpna dvakrát za večer provedl divadelní spolek dašický, má ne jednu společnou kladnou, ale i zápornou stránku s Hilbertovou »Vinou«, rovněž provedenou v slavnostním cyklu. Realistické podání dašických však bylo v patrné nevýhodě proti diskretně zladěným výkonům bělských ochotníků.

V úterý 19. a ve středu 20. srpna vystoupil soubor moravskoslezského Divadelního sdružení »Frant, Sokol-Tůma« z Ostravy s Čapkovou hrou o nesmrtelnosti »Věc Makropulos«, nedávno provedenou také v pražském městském Komorním divadle s M. Brožovou v úloze titulní. Touto postavou staleté dobrodružky ovšem hra stojí i padá. Ostravská představitelka pí Čelakovská-Čurdová se jí plně vyrovnala. Spoluúčinkující jí celkem vkusně přihrávali. Soubor se umístil ve výsledcích hronovské odborné soutěže na prvním místě a získal nově založenou putovní cenu ÚMDOČ. (Dokonč.)

OTTO MINÁŘÍK: Kolem soutěže 1947

Motto: Sláva vítězům, čest poraženým.

Dobrá hospodář se nespokojí pouhým zjištěním výsledku svého hospodaření, nýbrž zajímá se především o to, jak onen výsledek vznikl, jaké jsou příčiny hospodářského úspěchu a co brzdilo a překázelo, aby byl dosažen výsledek příznivější. Tyto okolnosti může zjistit, když je hospodářské údobí skončeno a před jeho duševním zrakem se rýsuje celek tohoto úplného údobí. Skončili jsme soutěž 1947 a jako dobří hospodáři se chceme zadívat zpět, abychom zjistili klady a nedostatky, které se průběhem soutěže a po jejím skončení jasně ukázaly.

Přehlížíme-li soutěž 1947 a srovnáváme její výsledek se soutěžemi minulých let, musíme poctivě přiznat, že úroveň soutěže 1947 byla po stránkách kulturní i umělecké značně vyšší, než stejné soutěže v letech minulých. Při tom si ovšem musíme uvědomit, že letos po prvé probíhala soutěž 1947 ve třech kolech, takže do konečných údobí se dostaly soubory, prošlé již dvěma soutěžemi, tedy soubory vybrané. Výhodou byl také počet soutěžících souborů v Čechách 24, na Moravě 8 a ve Slezsku 3, tedy celkem 35 (z nichž později 3 odpadly). Značnou výhodou pro srovnání byly dílčí soutěže vždy několika souborů na jedné scéně. Vzbudily v místech, kde byly pořádány, obdi-

vhodný zájem veřejnosti a přispěly nemálo k rozšíření zájmu o ochotnické divadelnictví. Zdokonalení organizace těchto dílčích zemských soutěží by přineslo značný užitek především ÚMDOČ, t. j. všem v ÚMDOČ organizovaným spolkům a všem složkám ÚMDOČ. Těmito dílčími soutěžemi byl objeven způsob, jak seznámit široké vrstvy lidové s činností ochotnickou, jak zvýšit úroveň ochotnického divadelnictví celého kraje, v němž dílčí soutěž probíhá. Vhodným a prohloubeným organizováním těchto dílčích soutěží by se vzbudil snadno potřebný zájem veřejnosti o divadelní činnost ÚMDOČ, zájem, který by měl v zápětí vzrůst počtu těch, kteří divadlo navštěvují, ale i těch, kteří by našli svou zálibu v jeho provozování. Obě tyto hodnoty jsou podmínkou zdravého rozvoje ochotnického divadelnictví a splňují části účele, daného stanovami ÚMDOČ.

A tu je třeba si znovu uvědomiti, že ÚMDOČ při dosažených výsledcích svého hospodaření nemyslí jen a jen na sebe — její stanovy jí příkazují činnost ve prospěch zvýšení kulturní a umělecké úrovně českého divadelnictví, ať ochotnického nebo profesionálního, ať v ÚMDOČ organizovaných složek nebo jinde organizovaných nebo vůbec neorganizovaných. Zvýšit uměleckou a kul-

Půjčovna divadelních a maskarních obleků a národních krojů

M A R I E T V R D K O V Á

PRAHA XI • GRÉGROVA 16 • TELEFON 519-26

turní úroveň českého divadla — to byla vždycky snaha ÚMDOČ a tou také v budoucnu se bude řídit její činnost. Dílčí soutěže ukazují úroveň kraje a nabádají ty, kteří z divadelních kruhů přihlížejí, aby této úrovni také dosáhli. Učí je, jak mohou této úrovni dosáhnout. Dílčí soutěže však splňují ještě jeden důležitý úkol: Získávají občanstvo. Získávají zájemce o divadlo. A to o divadlo vůbec, ať je provádí kdokoli — profesionál nebo ochotník. Ukazuje-li se na těchto dílčích soutěžích slušná úroveň, vyžadují pak návštěvníci soutěže tuto úroveň i od ostatních divadelních souborů a na nich je nyní, když byl zájem návštěvníků vzbuzen, aby jej udržely, po případe i zvýšily. Nastává tak vzájemné soutěžení o udržení zájmu, soutěžení, z něhož užitek se později projeví ve zvýšené kulturní úrovni širokých vrstev lidových celého kraje. A tak se naplňuje účel, daný stanovami ÚMDOČ.

Dalším poznatkem, sloužícím ke cti pořadatelů dílčích soutěží 1947, jest, že všechny tyto dílčí soutěže byly pořádány bez jakékoliv podpory, bez subvencí a ani jedna z nich nekončila schůdkem. Bylo by pro mnohé překvapením, kdyby

byly jmenovány částky z vyúčtování. Uvědomíme-li si jen dnešní drahotu cestování, můžeme si představit vydání na jedno představení souboru, který do místa dílčí soutěže přijede ze vzdálenosti 50—100 km se souborem 30-40členným a jemuž je jízdné ze vstupného uhrazeno. A je tu plakátování, výprava scény a její postavení, divadlo a jeho režie atd. atd. A přece taková dílčí soutěž, sestávající ze 6 představení, sehraných v šesti dnech po sobě jdoucích, má 6 představení plně vyprodaných a při konečném účtování se zjistí, že veškeré výlohy, — jdoucí do desítek tisíců — jsou kryty příjmem, že vstupné bylo opravdu lidové a pro každý stav přijatelné a že nebylo nikde žádáno o uhrazení schůdku, ačkoliv nebyla z veřejných peněz poskytnuta podpora. Zvítězilo dobré divadlo, zvítězila láska, kterou všichni zúčastnění prokázali svědomitostí, pečlivostí a, bylo-li třeba, i obětmi.

Dílčími soutěžemi v jednotlivých krajích se otvírá plodné pole působení k prospěchu českého divadlnictví a je nyní na příslušných činitelích, aby dovedli z tohoto žirného pole vytěžit bohatou úrodu.

KRÁTCE O MNOHÉM

Jan Jelínek †

Dne 1. srpna t. r. rozloučila se v Baxově síni pražského krematoria hrstka ochotníků, Sokolů a přátel s př. Janem Jelínkem, který dne 27. července zemřel. Jan Jelínek, kterému se jinak neříkalo než Jelen, rodák z Rychnova n. K., vynikající znalec divadelního kostymování, obětavý přednášeč o této nauce, oblíbený u všech posluchačů našeho ochotnického školení, herec, režisér, znalý divadelní literatury, baletního a rytmického umění, bohem, věčně mladý, jary, navždy naše řady opustil, stár

70 let. Ochotnictvu i profesionálům byl znám i jako vedoucí půjčovny A. Huňkové a dříve Naší šatny. Poradil v této své činnosti jak málokdo, bylo mu hračkou vykouzlit vlastnoručně z ničeho dobově věrný kostym, zlobil se na ochotníky-mudrce, kteří ve své bohorovnosti mu nerozuměli, znal celé dlouhé pasáže divadelních her, uměl vyprávět a jak vyprávět... Nebýt zprávy čs. rozhlasu, byl by odkřepčil Jan Jelínek na onen svět takřka bez vědomí těch, kdo ho měli rádi a kdo mu navždy zachovají milou vzpomínku.

Vzpomínáme

v těchto dnech 10tého výročí úmrtí dlouholetého předsedy Jiráskova okrsku v Náchodě, čestného člena a kulturního referenta ÚMDOČ, kulturního referenta města Jaroměře a spoluzakladatele Jiráskových Hronovů MAXE LEDERERA, vrchního inspektora státních drah v. v. Zemřel 7. září 1937 uprostřed ochotníků na jevišti českoskalické sokolovny při divadel. zkoušce souboru Jiráskova okrsku pro tehdejší tamní Jiřínkové slavnosti. Jeho jediným velkým ideálem bylo divadlo, jemuž obětoval všechny svůj volný čas a všechnu svou nejlepší snahu. Jemu zasvětil svůj život, na prknech, která znamenají svět, vydechtl svoji ušlechtilou duši. Jeho památku nejlépe uctíme, když budeme pracovat v jeho intencích. — Deset let uplynulo také od smrti čestného člena a někdejšího generálního tajemníka ÚMDOČ, čest. člena a mnohaletého předs. Pražského okrsku RUDOLFA WEINERTA, vynikajícího ochotnického organizačního pracovníka. Zažil na sklonku svého života

jenom nezasloužený nevděk, ale osud byl k němu aspoň natolik milosrdný, že uchránil ho nejkrutější rány, která by ho byla stihla smrtí nadějněho syna-profesora v rukou nenáviděných našich »ochránců«. — Přineseme o nich delší pojednání s vyobr.

A ještě výroční vzpomínka.

Dne 26. 9. uplynulo 40 let od skonu Otty Fastry, spisovatele, hudebního skladatele, autora zpěvních lidových veselých her, které se těšily a dosud těší mimořádné oblibě. Luděk Pacák ve své letos vydané knize »Opereta« píše o něm: »Fastrovy »Pražské švadlenky« (s písní »Na Belvederu«) se hrály za čtyřicet let více než 3000krát nejen v zemích českých, ale i v Americe a na Sibiři a vůbec všude, kde žijí Češi. Největším kladem Fastrových lidových her je jeho milý, ryzí humor. Faster je po Tylovi opravdu náš jediný autor, který dovedl psát pro nejširší vrstvy národa.«

Ti nejpilnější nás opouštějí

a také ze řad ochotníků v Nové Sibirni odešel navždy př. L. Křenek právě týden po úspěšném představení, uspořádaném ve prospěch místních škol. Z jiskry nadšení, roznicené jeho neúnavnou prací, vzniká v místě nový spolek. Jak v srdcích všech divadelních ochotníků, tak i místního občanstva bude mu zachována vděčná vzpomínka.

Česko-budějovický

Bedřich Horka oslepl.

Osude, osude, proč jsi tak neúprosný, že nevrátíš, co jsi vzal, proč jsi byl tak krutý a vyrval jsi z našeho

středu tak poctivého pracovníka, jako byl českobudějovický Bedřich Horka, který se bil ve válce za velmi těžkých podmínek a hleděl zachránit, co nám bylo nejdražší: to naše české divadlo! Právě teď, když ho je nejvíce potřeba a rád by pracoval a nabádal, aby se hrálo v pohraničí. Neboť to byla jeho idea a snaha dělati do pohraničí zájezdy a tu jeho snahu jsme splnili zájezdem do Horního Dvořiště. Již si nezavýskne a nezatančí v roli »Matěje Kalába, sedláka z Borkovan«. Již nás nebude nabídat: Bando ochotnická, uče se! neděláte to pro mne, já to budu umět, ale vy budete plavat. Ano, prodělali jsme s vámi, Bedřichu Horko, za ta dlouhá léta veselých ba i smutných chvil při našich ochotnických hrách. Ale hrálo se a udržel se ochotnický spolek »J. K. Tyl« vaší houževnatou prací. Slibujeme vám, že věrně půjdeme ve vašich šlépějích.

Ž. Kočvarová.

Ty poplatky!

Mají-li snad jiné ochotnické spolky příjemnější posici, pak jim to opravdu závidíme. Nám v Prostějově se však zatím těžce pracuje, když sál stojí s otopem asi 2000 Kčs, plakáty a jejich lepení kolem 800 Kčs a ostatní vydání (maskér, kostymy atd.) znamenají také kruté vysokou položku v rozpočtu jediného představení. Ale s tím vším dovedli bychom se smířit. Zaráží nás však praxe s poplatky při žádosti za povolení představení. Do nedávna bylo to třeba provádět takto: kolky 16 Kčs a 1.— Kčs na textovou knížku. Pak se to zvýšilo: 20 Kčs na žádost, dvacet Kčs kolek nenalepený, vyřízení oznámení se zprávou, že za úřední výkon nutno zaplatit dalších 20 Kčs, což s vplatným a dalším poplatkem ve známkách (1.60 Kčs) dělalo sumu 62.50 Kčs. A teď se to ještě polepšilo. Kolky k žádosti stojí po dvaceti korunách (40.— Kčs) a za úřední výkon požadováno 80.— Kčs! Tak, a teď dělejte nezištně lidové divadlo, zvláště když se diváci

přece jen ošívají, mají-li do vstupenky investovat 3—20 korun, když při tom mají možnost shlédnout za nepatrně vyšší vstupné představení profesionálů, městem subvencovaných. Jen na kolky a na dávku za úřední výkon musíme sehnat 15 diváků na nejlevnější místa, nebo 6 diváků na místa nejdražší. Moc špatně se to rýmuje s podporou, již lidovýchovným institucím mají úřady poskytovat v lidové, lidem ovládané republice. *KD.*

Z Pražského okrsku Dr. Hermana a V. K. Blahníka.

P. O. se dostalo pro studijní knihovnu dvou knižních darů. Je to především vzácná kniha od K. S. Stanislavského »Můj život v umění«, dar tím milejší, neboť je od výkonného výboru ÚMDOČ jako uznání za snazivou dobrou práci okrsku. Druhý dar, neméně milý, je knížka od Mistra Fr. Kliky »Jak vytvořím masku«. Knížka dosáhla již třetího vydání. Tuto knížku bylo by lépe nazvat učebnicí o líčení herce. Učebnice je psána velmi přístupně, takže i každý nováček, který se chce zasloužit umění divadelnímu, si ji velmi rád nejen přečte, ale bude z ní čerpat i od základu umění maskérské, které jest nedělitelnou součástí divadelního umění. Co platno herci jeho umění, když nemá správné masky. Kniha je doplněna řadou obrázků mistrovských masek a ukázkami kreseb při různém postupu líčení. V učebnici není opravdu ničeho opomenuto a je zde vše, čeho potřebuje herec vědět o líčení. Bylo by škoda, aby tato poučná knížka neprošla rukama každého dobrého poctivého herce-ochotníka. *J.Ř.*

Z Kardašovy Řečice.

V tomto malém jihočeském městečku s 2000 obyvateli blízce Jindř. Hradce je spolek divadel. ochotníků, který letos na valné hromadě Šmahova okrsku v Táboře, kamž okrskem náleží, uznán byl jako nejčilejší na celém okrsku co do počtu sehraných

představení i dobrého výběru repertoaru. Podívejme se na ty zapadlé vlastence na českomoravské vysočině. Jak zkouší: Těžko. Mají své jeviště v sokolovně, kde zároveň večer se cvičí a těžko je herci překřížit úder pérového můstku nebo smích a celý ten ruch, který v těloevně vládne. V sobotu je biograf opět v sokolovně. A vidíte, tito nadšenci přece zkouší a hrají. Udrží dobrou tradici ochotnického divadla, které se v K. Řečici udržuje již přes 100 let. Ani na své nejmenší diváky nezapomínají a rok co rok sehrají pro mládež 3—4 představení, což je důležité, neboť dnešní dorost nám opravdu nějak vázne. Mladí lidé ztratili kontakt s celým spolkovým životem, nedovedou se dobře zapojit do opravdové ochotnické činnosti, která má, jako všechno, své vábné i méně vábné stránky: Skládat kulisy, stavět scénu, dbát na pořádek, starat se o zvelebení jevištního zařízení, srůst se vším tím, co ke hraní divadla je třeba, zacházet s tím jako se svým, toť ovšem je ruš lesku, který už potom vidí divák, aniž by mnoho přemýšlel, kolik volného času musil obětovat nadšený ochotník, nežli mu to všechno připravil. — Dnešní dorost je trochu těžkopádný a staví se záporně k celé této práci. Musí se získat a nadchnout pro tak krásnou věc, jako je hraní ochotnického divadla. I k tomu přistupují ochotníci v K. Řečici. Připravují hru pro mládež »Hřích mistra lháře«. Staří, zkušenější ochotníci běhají mezi sebe mladé, aby vzbudili v nich zájem o hraní divadla a s tím spojené práce. — Těžký úkol, ale důležitý — nejdůležitější ze všeho — získat mladé lidi. Staří to dělali dobře, jenom aby naše mládež šla v jejich šlépějích, jinak by zůstalo mnohde krásné vykonané dílo stát a je třeba jít dále a výš. Buďte nadále houževnatí, vy řečičtí ochotníci i všichni ostatní, kteří jste roztouřeni po naší milé vlasti ve svých spolecích, kde věnujete většinu volného času té tak ušlechtilé snaze, jako je hraní ochotnického divadla. *S.*

PRO DĚTI VŠE ZE DŘEVA

nábyteček - divadla - loutky - stavebnice

VÁCLAV VÁLA

PRAHA I, 45, roh Kaprové a Žatecké, vedle „Říše loutek“

Telefon 373-03

JAN WERNER

odborný závod hudebními

PRAHA XII, VINOHRADSKÉ NÁM. 3

Telefon číslo 291-83

MAŠKARNÍ, DIVADELNÍ A FILMOVÝ ZÁVOD

AŽA HUŇKOVÁ, Praha I,

Ovocný trh číslo 17. - Telefon čís. 374-74

Zvláště doporučuji své oddělení dětských kostymů pro veškeré pohádkové hry i dětské slavnosti. Pro moderní operetu a revui možno obdržeti u nás celé skupiny girls a boys v různém provedení a snažíme se vyhovět i P. T. cvičitelům tanců v jejich žádostech. **UMĚLECKÝ ZÁVOD PRVÉHO ŘÁDU.**

»ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO.« Za redakci odpovídá *Jakub Rydvan* (inž. V. Sommer), Praha II, Pštrossova 22. Redakční kruh: *Anděla Bočková, Dr. Míra Čermáková, J. V. Gsöllhofer, Jos. Hudeček, V. Kasal, Otto Mindřík.* — Vychází desetkrát ročně, vždy 15. každého měsíce (kromě letních měsíců). Vydav. a nakl. je Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého v Praze II, Spálená 11 (telefon 352-91), kde je též administrace. Jednotlivá čísla 5.— Kčs, celoroční předplatné 50.— Kčs i s pošt. — Novinová sazba povolena řed. pošt. čís. I-A-7-2372-OB, 23. ledna 1947. Dohledací úřad pošt. Praha 25. Tiskne Československý Kompas, Praha-Smíchov, Plzeňská 66. — Nevyžádané rukopisy redakce nevrací, nebyla-li připojena oznámkovaná obálka. Otištěné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. — Reklamace nedošlého čísla se vyřizují jen do 14 dní po vydání čísla následujícího. — V komisi Div. knihkup. a naklad. Ot. Růžický, Praha II, Karlovo nám. 30.

**Ochotnická půjčovna divadelních
kostymů, národních krojů a masek**

NAŠE ŠATNA

(majitel: Družstvo pro postavení Tylova domu)

PRAHA I, DLOUHÁ TR. 25

TELEFON 642-36

doporučuje ochotnictvu své služby

Ježto čisté výtěžky odevzdává podnik ochotnictvu na zřízení ochotnického stánku (Tylova domu v Praze), podporuje ochotnictvo objednávkami ve svépomocném podniku vlastně sebe.

KNIŽNICE ÚMDOČ č. 1.

JAN ŘÍHA

Polibek královský

Historická veselohra ve 3 jed.

U každého knihkupce nebo přímo v
Nakladatelství Matice Divadelní,
Praha II, Spálená 11

Čtěte časopis

»České lidové divadlo«

a

»Zprávy ÚMDOČ«

JEVIŠTĚ

půl století zařizuje fa

FRANT. FERT,

veř. obch. spol.

BRNO - HUSOVICE

Telefon 125-06

Založeno 1894

Od října obdržíte u všech knihkupců neb přímo v nakladatelství
E. BEAUFORT, a. s., národní správa, Praha II, Jungmannova 15

WILLIAM SHAKESPEARE:

MACBETH

Nové přebásnění O. F. Bablera. Frontispic J. Jaška. 92 stran. Brožované Kčs 48—

MACBETH je zkušebním kamenem pro ty, kdo chtějí vytvořit nebo studovat velké postavy. Hra sama je pokládána za nejmo-
hutnější Shakespearovo dílo. Nový překlad je stylově čistý, diva-
delně účinný a zvukově malebný. I tam, kde se nelze odvážit
provedení hry, poslouží kniha jako zkušební materiál pro režiséra
i herce.

Při zásilkách pro spolkové knihovny žádejte obvyklou slevu
(pouze při objednávkách přímo v nakladatelství). Jinak za plnou
cenu u kteréhokoli knihkupce.